

הלכות הדרף היומי

מסכת נזיר

תוכן

- א. דאמר לה הריני נזיר ואת מאי משום הכי מיפר את שלה ושלו קיים.....1
- ב. האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה ביין ומטמאה למתים הי"ז סופגת את הארבעים הפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה ביין ומטמאה למתים אינה סופגת את הארבעים ... אם אינה סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות.....2
- ג. אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה ... דלא קא עביד מצוה מן המובחר.....3
- ד. לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו וזה אשתו ואחותו עמו לזה נזדמנה לו אשתו ולזה נזדמנה לו אחותו ... וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בהם.....3
- ה. עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם.....4
- ו. לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן 6

דף כג.

א. דאמר לה הריני נזיר ואת מאי משום הכי מיפר את שלה ושלו קיים

כבר התבאר לעיל דף כ: שבעל שנדר לעצמו¹ והדירה כמותו וגמר בלבו להדירה ואמרה אמן, אין לך קיום גדול מזה, ושוב אינו יכול להפר. אך אם נדר לעצמו והדירה דרך שאלה מה בלבה, כגון שאמר לה התרצי בנדר זה להיות כמותי או לא? ואמרה אמן, הרי זה מפר לה, שאין השאלה קיום אלא לדעת מה בלבה.

כיצד, אמר לה הריני נזיר ואת, כלומר, ואת נזירה כמותי, ואמרה אמן, אינו יכול להפר לה שאין לך קיום גדול מזה.

¹ שו"ע ונו"כ שם נד

הלכות הדרף היומי

מסכת נזיר

אמר לה הריני נזיר ומה תאמרי את האת נזירה כמותי? ואמרה אמן הרי זה יפר את שלה, י"א² ששלו קיים, וי"א³ שאם הפר לה גם שלו בטל, שזה כמי שתלה נדרו בנדריה.

ואם היא אומרת לו הריני נזירה ואתה, ואומר אמן, הרי זה קיום ואינו יכול להפר, וכל כיוצא בזה.

ב. האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה ביין ומטמאה למתים ה"ז סופגת את הארבעים הפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה ביין ומטמאה למתים אינה סופגת את הארבעים ... אם אינה סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות

כבר התבאר במסכת נדרים דף פג. ולעיל דף כא: שהאשה שנדרה⁴ או נזרה והפר לה האב או הבעל, והיא לא ידעה שהפר ועברה על נדרה נזירותה או על שבעתה בזדון, הרי זו פטורה. ואף על פי שנתכוונה לאסור, הואיל ונעשה ההיתר פטורה, ועל זה נאמר (במדבר ל פסוק ו, ט) וְהָיָה יְסֻלַח לָהּ, ומכין אותה מכת מרדות מפני שנתכוונה לאיסור⁵.

² ביאור הגר"א שם קה גליון מהרש"א שם יב מהתויו"ט פ"ב מ"ד וכתבו שמש"כ בשו"ע ושלו בטל ט"ם
³ לבוש שם כלשון השו"ע ולשון הרמב"ם הלכות נדרים פרק יג הלכה יד ועיין נקודות הכסף שם וז"ל ונראה
הרמב"ם היה גורם במתניתין מפר את שלה ושלו בטל, וכן הוא בירושלמי במתניתין [שם הלכה ב], ומשמע
התם בירושלמי דמעמא הוא שנעשה כמי שתלה נדרו בנדרה, ע"ש. ומפרש דאביי להלן דף כב משני ברייתא
כגון דקאמר לה הריני נזיר ואת, דקא תלי נדרו בנדרה, ולא דנעשה כמי שתלה נדרו בנדרה, אלא דתלי ממש
נדרו בנדרה, ומתניתין כגון דקאמר הריני נזיר ואת מאי, דלא תלה נדרו בנדרה ממש, אלא דנעשה כמו שתלה
נדרו בנדרה, כדקאמר בירושלמי, דהיינו כאלו היה אומר הריני נזיר אם תהיה את נזירה, ומה שתעשי בנזירות
שלך יהיה בנזירות שלי, ואת מאי, הילכך מפר את שלה ושלו בטל. ולכך כתבו הרמב"ם והמחבר כאן, שזה
כמי שתלה נדרו בנדרה, ולא כתבו שתלה נדרו בנדרה, וכדקאמר בש"ס דקא תלי נדרו בנדרה, אלא כוונתם
להירושלמי. והא דלא כתבו ברישא שתלה נדרו בנדרה משום שפשוט הוא, כן נראה לי לדעת הרמב"ם.
ותמינהי על הכסף משנה [שם] שמביא גירסת הש"ס שלפנינו, וכתב שהרמב"ם פסק כאביי, והא דבר שאי
אפשר ליישב דעת הרמב"ם על פי הגרסא שלפנינו, אלא ודאי כמו שכתבתי. ומיהו מדברי התוספות [שם כב,
ב ד"ה אביי] מבואר להדיא שהיו גורסים כגירסת הספרים שלפנינו, וכן מובא ברש"י [שם כג, א ד"ה ומתניתין]
עג, ולכן דברי המחבר צריכים עיון לדינא.

⁴ רמב"ם הלכות נדרים פרק יב הלכה יח

⁵ ומייתיה לה מקרא דכתיב אשה הפרם והי' יסלח לה מלמד שהיא צריכה כפרה וסליחה. רדב"ז שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

גדרה⁶ או נזרה ועברה על גדרה או נזירותה קודם שיפר לה אביה או בעלה, אף על פי ששמע בו ביום והפר לה, הרי זה חייבת על דבר שעברה בו⁷, אם מלקות מלקות, ואם קרבן קרבן.

ג. אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה ... דלא קא עביד מצוה מן המובחר

כשבא אדם לעשות מצוה צריך שיעשה אותה מן המובחר והמשובח שיש לו, ואם אדם מתכוין לעשות המצוה לשמה נקראת מצוה מן המובחר, ואם להנאתו נתכוון – מצוה נקראת, מן המובחר אינה נקראת⁸.

ד. לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו וזה אשתו ואחותו עמו לזה נזדמנה לו אשתו ולזה נזדמנה לו אחותו ... וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בהם

י"א⁹ שהחוטא בעריות בשגגה נקרא רשע ומותר לקוראו כך והרי הוא פסול לעדות עד שנרע שעשה תשובה.

דף כג:

⁶ רמב"ם שם הלכה יט

⁷ כיון דבעל מינז גיזי כמו שהתבאר לכך אינו מועיל ההפרה לפוטרה ממלקות או קרבן על מה שעברה. לח"מ שם, זה פשוט במעמו, דעל מה שעבר לא הוי ענוי נפש ולא דברים שבינו לבינה, דמאי דהוי הוי, ומאי נפ"מ עכשיו, לכן אינו יכול לעקור למפרע, רק מינז גיזי מכאן ולהבא, אור שמח שם

⁸ ומצינו במשנה ובתלמוד בדרך זה שלש הלכות. האחת, ראוי לאדם שיבחר המין המשובח והמעולה בכל המינין הראויים לאותה מצוה, דתנן במנחות ראש פרק כל קרבנות (מנחות פג: בשינוי) כל קרבנות הצבור והיחיד באין מהארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאין באין אלא מהחדש ומן הארץ, וכולן אינן באין אלא מן המובחר, איזהו מובחר שלהם, מכמס וזוניחה אלפא לסולת, שנייה להם ספרים בבקעה, וכל הארצות היו כשרות אלא מכאן היו מביאין. השנית, לעשות המצוה משוכללת ומתוקנת בתכלית הנוי והיופי, דגרסינן בשבת פרק ר' אליעזר דכלי (שבת קלג ב) ובראש נויר (נזיר ב ב) תניא זה אלי ואנוהו, אתנאה לפניו במצות בסוכה נאה בלולב נאה בשופר נאה בציצית נאה, אכתוב לו ס"ת לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בבלבלר אומן אכרכהו בשיראין נאים. השלישית מה שהוזכר בפנים. כללי המצוות לר' יוסף ב"ר אברהם גיקטיליא ערך בחר.

⁹ עיין באורח משפט (ח"מ סימן לד עמ' עד) אם דוק בערית או אף באיסורים אחרים. ועיין השוקי חמד מסכת כריתות דף טו. שהאריך בזה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

ה. עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם

כבר התבאר במסכת יבמות דף עו: שכל¹⁰ הנכרים כולם כשיתגיירו, ויקבלו עליהן כל המצוות שבתורה, והעבדים כשיתחררו, הרי הן כישראל לכל דבר, שנאמר (במדבר טו פסוק טו) הקהל חָקָה אֶתְּ לָכֶם וְלִגְרֵי הַגֵּר חָקָה עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כְּכֶם פֶּגֶר יִהְיֶה לְפָנַי יִקְנֹךְ הַקְהָל וּמוֹתְרִין לְהַכְנִס בְּקֹהֶל ה' מִיד, וְהוּא שִׁישָׁא הַגֵּר אִו הַמְשׁוֹחֵרֵר בֵּת יִשְׂרָאֵל וְיִשָּׂא הַיִּשְׂרָאֵלִי גִיּוֹרֵת וּמְשׁוֹחֵרֵרֵת, חוץ מד' עממין בלבד והם עמון ומואב ומצרים ואדום שהאומות האלו כשיתגייר אחד מהן, הרי הוא כישראל לכל דבר מלבד לענין ביאה בקהל.

וכיצד דינן¹¹, עמון ומואב איסורין איסורן איסור עולם, זכרים ולא נקבות שנאמר (דברים כג פסוק ד) לֹא יָבֵא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בְּקֹהֶל יִקְנֹךְ גַּם דֹּר עֲשִׂירִי לֹא יָבֵא לָהֶם בְּקֹהֶל יִקְנֹךְ עַד עוֹלָם הַלֵּכָה לְמִשְׁחָה מִסִּינִי שֶׁהַעֲמוּנִי הַזֹּכֵר וְהַמוֹאָבִי הַזֹּכֵר הוּא שְׂאִסוֹר לְעוֹלָם לִישָׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל, אפילו בן בנו עד סוף העולם, אבל עמונית ומואבית מותרת מיד כשאר האומות.

ואם עמוני או מואבי קידש ובעל בת ישראל, שניהם לוקין אבל קידש ולא בעל או בעל לא קידש אינם לוקין¹². וי"א¹³ שאפילו לא קידש חייב על הביאה לחוד.

נתגיירה¹⁴ אחת מאלו ונשאת לישראל, או שנתגייר אחד מאלו ונשא אשה ישראלית, הולד הולך אחר הפסול. כמו שיהבואר להלן דף עח: בעזה"ית לפיכך גר עמוני שנשא בת ישראל, הבת כשרה אפילו לכהונה, שאחר איזה מהם שנלך היא כשרה.

עמוני¹⁵ ומואבי כיון שפסולים לבא בקהל, לא איקרו קהל ומותרים בפסולים אחרים ולכן מותרים לישא ממזר וממזרת מצרי ואדומי.

ישראל שבא על עמונית הולד כמותה, וכשיתגייר אם הוא זכר אסור לבוא בקהל¹⁶.

¹⁰ רמב"ם איסורי ביאה פי"ב הי"ז

¹¹ שם הי"ח שו"ע אבה"ע סי' ד סעי' ב

¹² רמב"ם שם פט"ו ה"ב

¹³ הרמב"ן (קידושין ע"ח ע"א ד"ה הא דאמרינן) בת ישראל שבא עליה נוי עמוני או מואבי אפשר שלדעתו חייבת מלקות (מנחת חינוך מצוה תקסא אות ו)

¹⁴ שם סעי' ו

¹⁵ שו"ע שם סעי' כב חזו"א אהע"ז אישות נט אות ג מנ"ח מצוה תקסא אות ב

¹⁶ שם סעי' ה

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

ואם בא על עמונית שנתגיירה¹⁷ שמותר בנה לבא בקהל.

מואבי¹⁸ ועמוני מותרים בגיורת ובמשוחררת, משום דקהל גרים לא אקרי קהל והולד אם הוא זכר הווה עמוני¹⁹. ואפילו היתה הורתה ולידתה בקדושה, כגון שהיה אביה גר ונשא גיורת, אפילו הכי מותר העמוני בה, ודוקא עד עשרה דורות, אבל מכאן ואילך אסור, שכבר נשתקע ממנה שם גירות ויבואו לומר: ישראל נושא ממזרת. ולהרמב"ם מותר, וכן בן בן בנו, עד שישתקע שם גירותה ממנו ולא יודע שהוא גר, ואח"כ יאסר. אחד הגרים ואחד העבדים המשוחררים, דין אחד לכולם.

מצרית שלישית וכ"ש שניה אפילו שאמה מישראל דינה כגר כיון שאביה היה אסור בקהל ומותרת בעמוני²⁰.

י"א²¹ שספק עמוני ומואבי אסורים לבוא בקהל משום ספק דאורייתא. וי"א²² שאינו אלא איסור דרבנן

י"א שמותרים לישא שפחה כנענית, וי"א שאסורים בשפחה כנענית²³.

כשעלה סנחריב מלך אשור בלבב כל האומות ועירבם זה בזה והגלה אותם ממקומם, והואיל ונתערבו ד' אומות האסורים בכל אומות העולם שהן מותרים, הותר הכל, שכל הפורש מהן להתגייר חזקתו שפירש מן הרוב²⁴ לפיכך כשיתגייר הגר בזמן הזה בכל

¹⁷ חלקת מחוקק שם ס"ק ב

¹⁸ שו"ע שם כב

¹⁹ עיין מנ"ח שם אות ג ותקסא אות ז

²⁰ חו"מ אבהע"ז אישות סי' נט אות ה

²¹ עיין בספר אבני מלואים סי' ד' ס"ק כ"ז שעמד על מדוכה זו, ועיין בספר חוות דעת יו"ד סי' קי בבית הספק,

²² ערוך השלחן סעי' כ ב בשם שער המלך פמ"ו מא"ב הכ"א

²³ למאן דסבירא ליה דשפחה אסורה מן התורה מלאו דקדשה, מסתפק בזה הרב בעל חלקת מחוקק כאן ס"ק כ"ב. והבית שמואל בסקל"ה כתב דלדעת ר"ת דאסורה מן התורה, רק ממזר מותר דקדש ועומד, היינו דוקא ממזר דיצירתו בעבירה, אבל עמוני ומואבי דאינן יצירתם בעבירה לא הוו קדש, ואסורים מן התורה בשפחה כנענית. ועיין בשער המלך כאן פמ"ו ה"ד דמביא דבריהם אלו, ותמה עליהם דאישתמיטתיהו ירושלמי מפורש (קידושין פ"ד ה"ג), דמבואר דגר עמוני ומואבי מותרים בשפחה כנענית, והרשב"א (יבמות ע"ז ע"ב ד"ה אמר ר' יוחנן) מביאו אע"ג דסבירא ליה דשפחה כנענית אסורה מן התורה ע"ש. וכן מביא בשם בעל עשרה מאמרות חלק ג' פ"י ממאמר הקור דין בפשימות גבי ישי אבי דוד

²⁴ ודין זה צ"ע, דאף אם נאמר דכל אלו בספק מותרים מן התורה צריך לבוא להיתר זה דכל דפריש מרובא פריש, והיינו מדרבנן, עיין שער המלך (כאן פמ"ו הכ"א), ומכל שכן אם נאמר דספקות אלו אסורים מן התורה, ובפרט עמוני ומואבי, מכל מקום לדעת הרמב"ן והרשב"א (גיטין ס"ד ע"א ד"ה האומר) גבי הא דאמרינן בנזיר י"ב ע"א, האומר לשליח צא וקדש לי אשה וכו', דסוברים דאסור מן התורה בכל הנשים מהמת קבוע, ועיין ביו"ד סי' ק"י (ובש"ך שם סק"ד ובמ"ז שם סק"ה) דהרבה ראשונים סוברים כן, א"כ נהי דנתערבו בכל האומות והם הרוב, הוה להו להפוסקים לחלק דאסורים על כל פנים לישא בבתיהם, כי הוא קבוע גמור כי בודאי יש בעולם הרבה מארבע אומות הללו, וכמו שמבואר בכתובות מ"ו ע"א דבאזלא היא לגבייהו הוי ליה קבוע, ורק באזיל הוא לגבה אמרינן כל דפריש וכו'. ועוד תמוה לי, דידוע דגבי תשע חנויות דוקא אם נמצא ביד נכרי אמרינן מרובא פריש, כיון דלא נולד לשום ישראל ספק במקום הקביעות, ולהנוי אין נפקא מינה, אבל אם ישראל לקח ממקום הקביעות נולד הספק במקום קביעות, לא מיבעיא דלדידיה אסור רק אסור גם לכל העולם כיון דנולד הספק לישראל, וזה פשוט למו שלומד דיני קביעות אין מן הצורך להאריך, א"כ בנתגייר במקום קביעותו ונולד לו אז ספק אם מותר לבוא בקהל בודאי אסור הוא כי הוי ליה קבוע, וגם כל ישראל

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

מקום, בין בין עמוני בין מואבי בין שאר האומות, ואפילו הקבועין בארצם אחד הזכרים ואחד הנקבות מותרין לבא בקהל מיד²⁵. וי"א²⁶ שמואב לא נתבלבלו.

ו. לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן

אמרו חכמים²⁷ לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. וגם העוסק שלא לשמה בכך יש לו שכר טוב בעולם הזה ואין דנים אותו לעולם הבא²⁸.

אסורים בו כיון דנולד ספק בקבוע, וא"כ לא מהני אפילו נייד ופריש ממקומו כיון דנולד הספק במקום הקבוע, והוה להו להפוסקים לחלק דדוקא פריש קודם שנתגייר ועדיין הוא פריש, דאז אינו ישראל ולא היתה לו נפקא מינה, והווי ליה כנמצא ביד גוי, אבל מדסתמו כל הפוסקים נראה דמותר בכל מקרה, והיאך מותרים אם נתגיירו במקום קביעותם, הא הווי ליה קבוע גמור אך נראה לי דהרמב"ם והרב המחבר שכתבו בנתגייר דמרובא פריש וכו', כוונתם כמו שכתבו הפוסקים דבקבוע אם היה שינוי אף שלא פריש ממקומו הווי ליה כפריש, כגון אם נתערבה בהמה טרפה בכמה בהמות דהווי ליה קבוע, ונשחטה אחת, אף דנשחטה במקום הקביעות הווי ליה פריש, דהשינוי הווי ליה פריש, עיין בספר בינת אדם (שער הקבוע סי' י'), א"כ הכא נמי בשעה שנעשה גר הווי ליה שינוי ואמרינן דמרובא פריש, ותיכף שעלה מן הטבילה הווי ליה פריש מרובא. וקודם כשהיה גוי לא היתה לו נפקא מינה אי מותר בקהל, כי הוא גוי, ועתה נולד לו ספק ועתה הוא פריש, והווי להו הספק והפרישה באים כאחד, על כן שפיר אמרינן דמרובא פריש. אך קשה נהי דהגרות הווי פירש, מכל מקום הבית דין ראו שנתגייר, והווי ליה כפירש בפנינו, והרבה פוסקים סוברים דאף דלא לקח מן הקבוע רק פירש בפנינו, הווי ליה קבוע גמור כידוע (יו"ד סי' ק"י ס"ג בהג"ה). וצע"ג היאך לא הרגישו בזה האחרונים. ואפשר לומר דסנהריב בלבד כל האומות והיו כולם ניידים ובמל הקביעות, ואח"כ כשפירשו לעיירות בכל עיר היו מיעוט כנגד העולם, על כן הווי ליה פירש. אך זה צ"ע ברמב"ם פ"ב משבת ה"כ ובהרב המגיד ובכסף משנה שם, ובסוגיא דיומא פ"ד ע"ב, ובאתי רק לעורר. שוב ראיתי במשנת חכמים שהתעורר בזה, אך לא ביאר היטב כמו שביארתי, עיי"ש במצוה מ"א, והנאני. (קומין מנחה מצוה תקסא אות ח)

²⁵ רמב"ם שם הכ"ה

²⁶ יראים סי' לא לב וז"ל שם "ומואב יש לומר דלא בלבדו סנהריב וכל העולם לאו דוקא דאמרינן במגילה פ"א (י"ב ב') דאמרו ליה לאחשורוש זיל לגבי מואב דלא גלו ויתבי בדוכתייהו דכתיב שאנן מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ולא הורק מכלי אל כלי וגוי. ול"ג התם זיל לגבי עמון ומואב אלא זיל לגבי מואב דהא קרא במואב כתיב ולא בעמון. פי' נכון נראה לי זיל לגבי עמון ומואב דלא גלו פי' עתה אינם גולים ויש להם ארץ מלכות, אבל אנחנו דעתנו מכולל שאנחנו בשביה בלא מלך וארץ ובני אדם שאינם מיושבים אין להם לב ודעת, דכתיב שאנן מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ועיי"ש סי' מב:

²⁷ רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה ה

²⁸ כמבואר בזהר פרשת וישב דף קפד עמוד ב מה אית לון לבני נשא לאשתדלא באורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא להווי ליה חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי וזכי בתרין עלמין ואפי' מאן דאשתדל באורייתא ולא ישתדל בה לשמה כדקא יאות זכי לאגר טב בעלמא דין ולא דינין ליה בההוא עלמא, ותא הווי כתיב (משלי ג') ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד, ארך ימים בההוא דאשתדל באורייתא לשמה דאית ליה ארך ימים בההוא עלמא דביה אורכא דיומין ואינון יומין אינון יומין ודאי, תמן איהו רחצנו דקדושה דלעילא דאתרחין בר נש בהאי עלמא לאשתדלא באורייתא לאתקפא בההוא עלמא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

ופירוש לימוד תורה לשמה י"א²⁹ שהוא לשם התורה³⁰. לשמו של הקדוש ברוך הוא שפעל הכל למענהו³¹. וכל דבורך ומשאך בד"ת יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות. וי"א³² שעיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמה ומתענג בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קודש כי גם התענוג מצוה ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה

וכבר התבאר במסכת פסחים דף נ: שמצות תלמוד תורה שיהיה עוסק בתורה לשמה, שעושה כן מפני אהבת השי"ת³³ שציונו על כך וללמוד לעשות³⁴. ובסנהדרין צט:

²⁹ נפש החיים שער ד פרק ג

³⁰ האמת הברור. כי לשמה אין פירושו דביקות כמו שסוברים עתה רוב העולם. שאם נאמר שלשמה פי' דביקות דוקא ורק בזה תלוי כל עיקר ענין עסק התורה. הלא אין דביקות יותר נפלא מאמירת תהלים כראוי כל היום, וארז"ל במדרש שבקש דוד המע"ה מלפניו ית' שהעוסק בתהלים יחשב אצלו ית' כאלו היה עוסק בנגנים ואהלות. הרי שהעסק בהלכות השי"ם בעיון ויגיעה הוא ענין יותר נעלה ואהוב לפניו ית' מאמיר' תהלים. ומסתברא נמי הכי. שהרי כמה הלכות מרובות יש בשי"ם שבעת אשר האדם עוסק בהם. הוא צריך לעיין ולהעמיק מחשבתו ושכלו בעניני הגשמיות שבהם. כגון קניין ופתחי נדה שהן הן גופי הלכות. או המשא ומתן בשי"ם וכללי דיני מינו של רמאות שהיה הרמאי יכול למעון. וכמעט בלתי אפשר' שיהא אצלו אז גם הדביקות בשלימו' כראוי. נפש החיים שם פרק ב

³¹ כמו שפירש הרא"ש ז"ל על מאמר ר"א בר' צדוק (גדרים נ"א א') עשה דברים לשם פעלן ודבר בהן לשמן. ז"ל עשה דברים לשם פעלן. לשמו של הקדוש ברוך הוא שפעל הכל למענהו. ודבר בהן לשמן. כל דבורך ומשאך בד"ת יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות עכ"ל. על הנהגת האדם בשעת עסק התורה בדיני המצות והלכותיהן אמר ודבר בהן ר"ל הדבור בעניני המצות והלכותיהן. יהיה לשמן. פי' לשם הד"ת היינו לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול. שמבואר הענין שם בכל אותה הפרשה שהוא מאמר התורה הקדושה עצמה אשר בחוץ תרונה. שיש לאל ידה להנחיל וליתן שכר טוב לכל ההוגה ועוסק בה מחמת אהבתה עצמה ממש. היינו להוסיף בה לקח ופלפול. וזהו אוהבי, נפש החיים שם פרק ג.

³² אנלי טל הקדמה וכתב אנלי טל הקדמה וכתב "ומדי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם מועין מדרך השכל בענין לימוד תורה"ק ואמרו כי הלומד ומחדש הדושים ושמה ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמה ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו".

³³ ולזאת ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד. להתחשב מעט עם קונו ית"ש בטהרת הלב ביראת ה'. ולהטהר מעונותיו בהרהורי תשובה. כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתורה"ק בדבורו ורצונו ית"ש. וגם יקבל ע"ע לעשות ולקיים ככל הכתוב בתורה שבכתב ובע"פ ואשר יראה ויבין דרכו והנהגתו מתורה"ק. וכן כשרוצה לעיין בדבר הלכה. ראוי להתפלל שיוכחו ית' לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. לכוין לאמיתה של תורה, וכן באמצע הלימוד. הרשות נתונה להאדם להפסיק זמן מועט. מרם יכבה מלבו יראתו ית"ש שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד. להתבונן מחדש עוד מעט ביראת ה'. נפש החיים שם פרק ז

³⁴ ז"ל חיי אדם בהקדמה בלומדים לשמה יש ב' סוגים, סוג אחד, שאינם עוסקים בשום ענין שבעולם בין אדם לחבירו, רק בתורת ה' חפצו גו' ואם יתן איש לו כל הון ביתו באהבת התורה בוו יבוז לו, כי אהבת התורה עריבה בפיו מדבש ונופת, כמו שראינו בעינינו למחותני הגאון החסיד ר' אליהו, והגאון החסיד ר' זלמן חתן ר' מיכל פעסים, ומקיימים בעצמם מה שאמר התנא ר' יעקב במשנה דאבות יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא, והנה בודאי איש כזה זוכה לכל המעלות שישנו חכמים באותו פרק.

ואמנם הרבה עשו כרשב"י כו', וצריכים לקבל עליהם עול הרבנות וכיוצא בו כדי להחיות את בני ביתם, אך כיון שמנעוריהם למדו תורה לשמה, מותר להם לקבל פרס, כמו שהאר"ך בזה הכ"מ בפ"ו מהלכות ת"ת, ואין זה בכלל אל תעשם עטרה כו', ועל כן כיון שעל כל פנים צריכין לבטל תורתם לפעמים בשאר ענינים ואינם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

העוסק בתורה "לשמה", שכרו הרבה מאד, שהוא מגיץ על כל העולם כולו בתורתו. ומשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, ומקרב את הגאולה לישראל, ושנינו (באבות פרק ו) רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו'.

וכל העוסק בתורה כדי לקבל שכר (בעולם הבא) או כדי שלא תגיע לו פורענות הרי זה עוסק בתורה שלא לשמה. ואף על פי כן אמרו חכמים "לעולם יעסוק אדם בתורה אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה".

לפיכך אל ימנע אדם את עצמו מלעסוק בתורה, אפילו אם כוונתו שיקראוהו "רבי" או למטרת עושר וכבוד, או לקנות לו שם, שסופו יבא לידי לשמה³⁵.

וכשמלמדים את הקטנים ואת הנשים ואת כלל עמי הארץ אין מלמדים אותם אלא לעבוד את ה' מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתם ויתחכמו חכמה יתירה, ואז מגלים להם רז זה מעט מעט, ומרגילים אותם לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.

הלומד ש"ס ופוסקים ושמח מלימודו, מקיים בזה עיקר מצות תלמוד תורה, ורק הלומד לתענוג בלבד, נחשב שלא לשמה, וגם בזה מתוך שלא לשמה יבוא לשמה, ונוטל שכר על כך³⁶.

העוסק בתורה ובמצוות, ואחרים מכבדים אותו בשביל תורתו או בשביל מעשיו הטובים, אף על פי שגם מחשבתו היתה על כך, אינו נענש, ויש לו על כל פנים קצת מצוה. ואם לומד תורה ומכוין להנאת עושר וכבוד, וחושב גם לקיים מצות תלמוד תורה, להבין ולהורות ולקיים המצוות, אין בזה שום איסור לכל הדיעות.

יכולים להיות דבוקים תמיד בתורה, לכן אין הכל זוכים לכל המעלות שמנו חכמים אלא כל אחד ואחד לפי דביקותו והכנתו, ועל כל פנים הם בכלל לומדים לשמה שהיא מצוה. הסוג הב' הוא שתחלת לימודו הוא כדי שיהיה רב או מ"ץ או דיין ועושה התורה קרדום להתפרנס בה או כדי שיהא שמו למרחקים ועשה אותה עטרה להתגדר בה, ועל כל פנים לומד לידע דיני התורה לעשות, אף על פי שעושה איסור בזה, מכל מקום מותר, ועל זה אמרו לעולם ילמוד אפילו שלא לשמה כו', וזהו רשות. והסוג ג' הלומדים שלא לעשות, רק שדברי תורה הוא להם לדבר חכמה או להתייחר להראות שהוא גדול מבני דורו או לקפת, ופשיטא כמ"ש תוס' בסוטה שזוה נקרא רשע, ועליו הכתוב אומר, ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי.

³⁵ וגם כי באמת כמעט בלתי אפשר לבא תיכף בתחילת קביעת לימודו למדרגת לשמה כראוי. כי העסק בתורה שלא לשמה הוא למדרגה שמתוך כך יוכל לבא למדרגת לשמה ולכן גם הוא אהוב לפניו יתב' כמו שבלתי אפשר לעלות מהארץ לעליה אם לא דרך מדרגות הסלם ולזה אמרו (פסחים ג' ע"ב) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה אמרם לעולם ר"ל בקביעות היינו שבתחלת לימודו אינו מחוייב רק שילמוד בקביעות תמיד יומם ולילה ואף אם לפעמים ודאי יפול במחשבתו איזה פניה לגרמי' לשום גיאות וכבוד וכיוצא עכ"ז אל ישים לב לפרוש או להתרפות ממנה בעבור זה ח"ו אלא אדרבה יתחזק מאד בעסק התורה ויהא נכון לבו בטוח שודאי יבא מתוך כך למדרגת לשמה וכן הוא ג"כ בענין המצוות עד"ז ומי שימלאו לבו לבזות ולהשפיל ח"ו את העוסק בתורה ומצוות אף שלא לשמה לא ינקה רע ועתיד ליתן את הדין ח"ו. נפש החיים פרקים פרק ג

³⁶ יחזה דעת חלק ג' סימן עד עמוד רלה ילקוט יוסף קצוש"ע יורה דעה סימן רמה רמו – הלכות תלמוד תורה סעיף כד – כט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

ואף העוסק בתורה שלא לשמה, יש לו מצוה בעצם הלימוד. אבל הלומד תורה ואינו מקיים המצוות כלל, נוח לו שלא יצא לאויר העולם כלל.

המחבר ספר ומערב במחשבתו גם לגדל את שמו ואת כבודו, אינו עובר משום דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבם, שאין זה אלא אסמכתא ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה. ומותר ללמוד תורה ולהכין מחקר תלמודי בכתב, אף שמכויין גם לקבלת פרס כספי, או לקבלת תואר כבוד, נוסף על כוונתו לקיים מצות תלמוד תורה, ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה.

וכן מותר לכתוב ולשלוח ספר וחידושי תורה למוסדות המעניקים פרס למצטיינים, וכל שכן אם עושה כן כדי שיוכל להדפיס את חיבורו, על ידי המענק שיקבל, שבודאי רשאי לעשות כן לכתחלה, והעוסק בתורה לשמה אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

אף על פי שהותר ללמוד תורה שלא לשמה, שסופו בא לידי לשמה, מכל מקום הלומד תורה לא מאהבה ולא מיראה אלא לקנטר את חבריו, ולהוסיף על חטאתו פשע, עליו אמרו (ברכות יז.) שהעוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא. ותורתו נעשית לו סם המות.

ואפילו אם האדם רואה שלא יוכל לפעול בעצמו לחשוב לשם מצוה, ורצונו הוא רק לתועלת עצמו כדי שיהיה לו הצלחה בעניניו, או כדי שיהיה נחשב לאיש בין האנשים ע"י שהוא עושה צדקה וחסד, אעפ"כ אל ירפה ידיו מן המצוה מחמת זה כדאמרינן בגמרא לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא ומגיע עי"ז ג"כ חסד ה' על הבריאה אך לא על כל הבריאה כ"א עד השמים³⁷.

³⁷ חפ"ז חיים – אהבת חסד חלק ב פרק כג